

Obrov potolkli Gepide. Obrom se nasproti postavijo Rimljani, in njihovega vojskovodjo Bajana iz Sirmija nazaj vržejo. Boj med Obri in iztočno rimskimi cesarji je še besnil za Justina II. († 578.) in Tiberija. Obre so za hrbtom napadali Sloveni (Anti), toda niso jih Obri v Norikum pripeljati mogli.

Za cesarja Mavricija (nastop. 582.) sicer vidimo Bajana vibrat proti gornjemu Dunaju do toplic „Avgusta“ imenovanih, ali odtod se on obrne s svojo vojsko proti boku Črnega morja, in vojskovanje se je prestavilo v okrajine Haema. Bajan je bil 587. leta pri Adrianopolu premagan, in sklenilo se je primirje na pet let.

Med tem so iztočni Slovani zmirom huje rivali za Obri, ali ne proti gornji Panoniji in Noriku, temoč proti dolnjemu Dunaju, ko so se poprej že v današnji Moldavi in Valahiji trdno bili ustanovili.

Leta 594. in 595. je iztočno rimski vojskovodja Prisk se proti Antom vzdignil, in v tej dobi se že imenujejo Sloveni v Noriku. Da bi bili sem prišli, gori po Dunaji in čez Karpate ni bilo mogoče, ker tukaj so stali Obri, Gepidi in Rimljani. Edina pot bi bila skoz Moravsko in avstrijski Dunaj. Al tudi tukaj ni bilo mogoče.

Leta 487. še najdemo na levem bregu Dunaja in dalje gori po dolnjem Avstrijskem in Moravskem Ruge, leta 495. Herule in Gepide, in te sedeže so si po odhodu imenovanih nemških plemen osvojili moravski Slovani, kateri pa niso mogli dalje naprej, ker so njim na poti bili Longobardi, katerim je Justinijan leta 548. Panonijo prepustil, po njih odhodu pa Obri, kateri so v dolnji Avstriji imeli 3 velike tabore (Ringe).

Za Rugov še so na levem bregu Dunaja stale mučne rimske straže, toda ni bilo mogoče v Norik.

Rim je padel leta 476. Vladar in dedič zapadno-rimskega cesarstva je postal Gotin Odoaker. Tudi za njega nikjer ni zaznamljano, da bi Norik nove prebivalce dobil, zmirom še se imenujejo Noriki, in Sidonij Apolon. piše, da jih je leta 430., ko so se bili spuntali, Aetij pokoril. Za Norike še vé Prokop leta 565. (Dal. prih.)

Národne stvari.

0 pregovorih in prilikah sosebno slovenskih.

Spisal profesor Viljem Urbas.

(Dalje.)

Kakor pravljice in pripovedke plašijo in svariyo nas tudi prilike in pregovori pred hudim in nagibajo k dobremu; kajti ali se šaliyo ali repenčijo, ali nas gladijo ali karajo — vselej so nam pravi vodniki v življenji.

Gotovo je, da mnogo prilik izvira ravno iz pravljic, da nam marsiktera še hrani lepo jederce kake pripovedke; znano je pa tudi, da je marsiktera prilika bila vzrok kake govorice. Te so dostikrat jako smešne, une pojasnujejo časih pregovore, kateri bi nam sicer morda nerazumljivi bili.

Kako lepo na pr. nam dokazujejo Ezopove basni: ¹⁾ „Gad in belouška“, da

Kdor le z glasom pomaga, malo pomore;
ali: „Žena in kokoš“, da je

Lakomnost človeku dostikrat v potrato;
ali: „Popotnika in medved“, da

Prave prijatle skušamo le v nesreči.

Pripovedke „o potovanji našega izveličarja s svetim Petrom“ lepo razjasnujejo, da

¹⁾ Prestavil Fr. Metelko.

Lenoba je gnjusoba,
Lenoba je vragova mreža,
Brez potú ni medú;
Med pravico in krivico ni srede,
Kdor za tuje prime, ob svoje pride,
Krivično blago nima teka,
Kar se ne stori, se ne zvé;
Kdor visoko leta, nizko se vsede,
Na lice priljuden, na robe ostuden,
Kakor se posoji, tako se vračuje,
Kakor si kdo postelje, tako bode ležal — in še več drugih.

Kakor se pripoveduje od žene, ki je toné še iz vode travo strigla, uči, da

Baba ne molči, če jej tudi hudič na jeziku sedi.

To spominja na g. fajmoštra, ki jo je tako dobro uganil. Ko je namreč ena ženica k njemu prišla tožit svojega moža; dal jej je polič vode, češ, da je blagoslovljena, in jej naročil: Te vode vzemi vselej v usta, kedar se začne mož nad teboj repenčiti; videla boš, je djál, da se bo možu jeza polegala, kakor se ti bo voda v ustih ogrevala. In glej, pomagalo je.

Kako lepo nam pojasnuje R. Ledinski prislovico

Mož beseda

v svojej krasni pravljici: „Kralj in možaka poštenjaka“ ²⁾

Ali se ne bere iz lepe pripovedi Koseskega: „V jamo pade, kdor jo drugemu koplje“ ³⁾ tudi, da

Kedar Bog mudí, ondaj se nič ne zamudí.

Kako rada

Sova senici glavana pravi,
uči stara pripoved. Šel je neki grbec, ko se je še komaj danilo, po poti in srečal znanca, ki je bil na eno oko slep. Ta ga potiplje za grbo ter zbadljivo reče: Kaj, tako zgodaj neseš v mlin? Uni mu položi prst na slepo oko in odgovori: Čuda, da vidiš, ki si odprl še le eno okno! Da

kdor je vseh del mojster, je vseh rev gospodar
vidi se iz te-le govorice: Pride nekda popoten dijak do rokodelca in ga poprosi božjega darú. Rokodelec ga vpraša, kaj da opravlja. Ošabno mu odgovori dijak: Mojster sem sedmerih svobodnih umetnij! — Tako so namreč nekda imenovali vednosti, ki so se jih učili le svobodni. — Ko to zasliši rokodelec, zgrabi za vatel in zareži: Ali se mi ne pobereš, lenuh; jaz le eno rokodelstvo znam, in vendar preživim vso svojo družino, ti pa s sedmerimi ne moreš samega sebe; da bi te! — Iiti je moral potepuh brez darú.

Lažniku se še resnica ne verjame,
to kaže sledeča smešnica.

Nek častnik dobi povelje z oddelkom vojakov iti na morišče, da zakopljejo pobite. Kar zdihne hudo ranjen vojak in s puhlim glasom zastoče: Lejte, gospod, jaz še živim. Eden pokopačev pa pristopi ter pravi: Nič mu ne verjemite, gospod poročnik, tega jaz dobro poznam; veste, da je nesramen lažnik!

(Dalje prihodnjič.)

Poziv Slovencem!

Gosp. D. Trstenjak predlaga v „Slov. Narodu“: Naj bi pri vstopu k družbi sv. Mohora prihodnje leto udje razen letnine dodali vsaki po 10 kr., po tej poti bi se nabralo okoli 1300 gold. Za 300 gold. bi se Janežiču omislil spodoben spominek. Letni odstotki od 1000 gold. pa bi se dajali za darilo pisatelju, kateri bi družbi izročil najboljšo delo za natis, in to bi bila vse žive dni „Janežičeva ustanovitev“. — Radostni

²⁾ Jos. Wenzig: Westslavischer Märchenschatz. Leipzig 1866.

³⁾ Schiller's Gang zum Eisenhammer.

podpiramo ta predlog, da se pa vresniči, treba, da nabiratelj družbin udov ljudem primerno razjasnujejo blagi in vredni namen, kar naj jim bo živo na srcu. Gotovo pa je Slovencem sveta dolžnost, da varujemo in slavimo spomin Janežičev! Zato smo koj v začetku imeli namen, ki ga razglajamo tu: Naj blagovolijo častiti rodoljubi vseh slovenskih strani zlagati, da se ranjkemu pisatelju postavi primeren spominek! Doneske bo prejelo in razglajalo „Besednikovo vredništvo“ v Celovcu. Prosim, da tudi drugi slovenski časniki razglasijo ta poziv. Slovence sploh pa prosimo, da z dobro voljo pospešijo dobro in blago reč!

Črtica iz potovanja po Dolenskem.

Potovaje po premilej našej domovini, sem videl mnogo lepih krajev, prijaznih vasic, veličastnih cerkvá, živel med mnogimi družinami, čul njihove govore, videl navade naroda itd.; al iz srca moram pripoznati, da se mi ni noben kraj tako dopadel, posebno kar se tiče izobraženja in priljudnosti, kot ravno Dolensko. Kako radostno bije srce potniku, ko čuje prijazne pozdrave prostega ljudstva, ko čuje čisto slovensko govoriti.

Res odlikujejo se Dolenci pred svojimi sobraty s skoraj nepopačenim govorom in neko posebno vljudnostjo.

Ne vidijo se sicer po Dolenskem romantične planine, v nebo kipeči velikani z belo detimi glavami; zastonj se ozira oko po krasnih ravninah, prijaznih livadah, a vendar brez vsega tega mora se Dolensko vsa-cemu izobraženemu tujcu priljubiti.

Povsod pozdravljajo potnika zelene vinske gorice, kratkočasi ga s holma v holm vijoča se pot, pozdravljajo ga hladni logi, ki ga senčijo ter mu brišejo potne srage z zagorelega obraza.

Globoko ginejo potnika premile narodne pesmi, ki odmevajo z vinskih goric po dolih v poznej noči, zlasti ako ga pozdravljajo ponočni ognji, ki plamenijo po vinogradih ter mu čarobno obsevajo stezo po temnem logu. Vše od daleč vabi sleherni preradodarna roka potnika, sprazniti kupico domače presladke kapljice.

Omenim naj memo družega samo cerkveno petje v farnej cerkvi v Trebnem, ki je živa priča marljivosti prevrlega učitelja in izvrstnega rodoljuba gosp. Arko-ta. Kaki sladki občutljivi obdajajo srce slehernega Slovenca, ko čuje preblago slovensko sestrico svojo pevati premilo pesem, ne morem primerno opisati. Taki občutki so navdajali mene, ko sem čul izvrstno trebniško pevko, ki je pevala tako milo, tako čisto in simpatično; zraven pa tudi v pravem cerkvenem duhu, da se redkoma čuje tako petje na deželi. — Pripoznati moram, da še nikdar nisem poslušal nobene sloveče „primadone“ s tako ginljivostjo in tako pazljivo, kot prosto domorodkinjo, ki zasluži javno pohvalo pred slovenskim svetom. Med prostim ljudstvom se nahajajo naravni zakladi še čisti, nepopačeni; oni razodevajo javno sočutje in blaga srca svojega naroda. Ravno mi Slovenci, akoravno zaničevani, se lahko ponašamo s svojimi narodnimi pesmami pred celim svetom. Pridejo naj le ponosni Nemci, ki nas imenujejo „barbare“, med prosti narod, naj slušajo, kaj on misli, kaj on čuti, in pripoznati morajo s slavnim pesnikom svojim, da so gola resnica njegove prelepe besede:

„Tam ostani, kjer pojó,
Hudobni pesem nimajo“.

Poženčan.

Vrtec lepoznavski.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

II.

Ki v nebesih si.

Razprostrel si svojim delam časnim,
Kterih ni prezreti svetu moč —
Tvojih dik in večne slave glasnim —
Višnjevi krog, zvezdiša poln obroč.
Luči tma! — kter angel jih prešteje,
Ki ga um doseže zadne tek?
Kdo spozná, dokod, odklej so meje,
Bitja čas primeri kdo jim nek?

Iz deljav nezmerne te visosti
Pride dež in blagor plodnih ros,
Dajo svit nam sonca žarki prosti,
Hleba slad, jedil dostojni kos;
Pa zavre i grom iz te višave,
Šine blisk, strupene kače kip,
Lopi tresk na greha krive glave,
Hipna smert njegov je rahli tip.

Tam slovó po veri naši dečni,
Kteri so vtelesenja le všeč,
Tvojiga ravnanja domi večni,
Tvoj prestol, izvir, dozorje sreč.
Tam je mir, ki duša si želi ga,
Tam je raj in bitja pristni cvet,
Krona tam zaslug, prevena briga
Vsakimu, za blagor ki je vnet.

Tam si ti, milote poln daritelj,
Ki speljá po lastni volji vse,
Stvarnik nam, podpora in učitelj,
Bič le tem, ki dobrimu se vpre.
Kraji tam so sladniga pokoja,
Kih zastonj pod soncam iše duh,
Tam je raj, nar višji slava tvoja,
Sverha tam posvetno praznih muh.

Njega dni, ko mrak so bile glave,
Človek top ni pota našel sam,
Jasnul si osebno tmin gošave,
Kazal mu naprej, — in kdaj in kam.
Pervi par je čul te govoriti,
Noeta si v brod otel potem,
Abraham je slišal kaj htje biti,
Kot pred njim očaj Metuzalem.

Jakobu pokazal je nasproti
Pot visok se v nebo polzno sterm,
Mozeta poklical je v samoti
V prid ljudem nakrat goreči germ.
Davida od čede je peljalo
Tvoje clo na tron previdenje,
Drugim je v podobah mero dalo,
Svetu vkljub doseglo pično vse.

Kar prižgal pa Kristus je svetila,
Jasen je, dorašen umu svet,
Čudežev posamnih zdaj ni sila,
Uk njegov med čuda sam je štet.
Tehtnico le sučeš ti nad nami,
Strogo vsak presodiš berzni čin,
Tak zavor si himbam in omami,
Naših del do sodbe živ spomin.